

Beraat

Yıl:1 Sayı:1 Huder Gençlik Komisyonu

Hukuk Eğitiminin Çıkmazları

Hukuk Fakültelerindeki
Eğitimin Çıkmazları
"Makale" 06

"Söyleşi"
Hukuk Eğitimi
Üzerine 12

Hukukçunun
İlân-ı Aşkı 16

Kitap ve Film
Tanıtımları 18

HUDER Gençlik Komisyonumuz, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ekrem Buğra Ekinci ile "hukuk eğitimi" üzerine bir söyleşi gerçekleştirdi.

-Hukuk eğitiminin açmazları nelerdir, özellikle normatif eğitim açısından?

Hukuk fakültesi tedrisatında problem var. Bundan Adalet Bakanlığı şikâyetçi, mahkemeler şikâyetçi, halk şikâyetçi, talebeler şikâyetçi, hocalar şikâyetçi. Bir orta yol bulamıyorlar. Tabi herkesin maksadı da aynı değil. Adalet Bakanlığı pratisyen istiyor.

-Yani daha tekniker...

Evet, bunun için teknik tedrisata önem verin diyor. Gerekirse hukuk fakültesini beş seneye çıkartın bir sene de hazırlık olsun diyor. Hâlbuki hukuk fakültesi 5 seneye çıkacak bir fakülte değil. Kaldı ki dört sene bile fazla. Bir sürü ders var. Bir kere hukuk fakültesi adı üstünde bir fakülte. Fakülte insanlara teknik kabiliyet, beceri, meslek kazandıran bir yer değildir. Fakülte insana kariyer, dünya görüşü kazandıran bir yerdir. Bütün

dünyada bu böyledir. Bizde ama öyle değildir. Ziraat fakültesini bitirip iş arıyorlar, fakülte bitirip iş arıyorlar, niye devlet bize iş vermiyor diyorlar. Fakülteyi bitirene iş diye bir şey yok. Böyle bir mantık var bizde: fakülteye gittim iş bulmam lazım. Bu yanlış. Dünyanın her yerinde fakülte insana donanım verir. O donanımı ile kişi belli bir işe süluk eder. Hukuk fakültesini bitiren bir kimse hakim veya savcı olabilir. Bunun için ayrı imtihan ve staj var. Avukat olabilir bunun için ayrı bir staj var. Nofer olabilir staj yok ama beklemesi var. Müfettiş olabilir ayrı imtihanı var. O zaman siz bu insanları normatif yetiştiremezsiniz. Bir kimse hukuk fakültesini bitirince hukukçu da olmaz. Hiç hukukçuluk yapmayabilir. Ben hukuk fakültesini bitirdim, hukuk tarihine hoca oldum. Normatif eğitim benim neyime gerek mesela. Gayet basit bir misal kendimden. Normatif tedrisat talebeyi ezberle yöneltilir. Aynı bizim lisede ortaokulda olduğu gibi, ezberle geç. Lisede tarih dersi vardır. Savaşlar, barışlar, maddeler, şahıslar... Kim ha-

tırlar? Kimse hatırlamaz. Hiçbir lisede tarih dersinde geçmişle gelecek arasında köprü kurulmaz. Tarih sevgisi, tarih felsefesi aşılanmaz. Tarihi şahıslardan, sosyal hayattan bahsedilmez mesela. Aynı şeyi hukuk fakültesi için de söyleyebiliriz. Mesela bir arkadaş ceza kanunu değişti dersi nasıl anlatacağız demişti. Ben de ona siz ceza hukuku dersi mi anlatıyorsunuz yoksa ceza kanunu dersi mi? demiştim. Bunlar farklı. Ceza kanunu dersi mübaşir gibiler için olabilir. Ama hukuk fakültesinde ceza kanunu dersi olmaz, ceza hukuku dersi olur. Çok yanlış. Siz ceza hukukunu öğretirsiniz ceza nosyonunu kazandırırınız talebeye, Dostoyevski'nin Suç ve Ceza'sını okutursunuz öğrencide bir nosyon belirir. Bundan sonra zaten staj görür. Öğrendiklerini tatbikata adapte eder. Öğreneceğine kanundan açar bakar zaten.

-Kaldı ki kanunlar sürekli değişiyor.

Değişiyor. Avukata sormuşlar dünyaya bir daha gelseydin ne olmak isterdin diye. İmam olmak isterdim demiş. Demişler niye. Mevzuat hiç değişmiyor demiş. Avukatın hali perişan. Mevzuat değiştiği zaman avukat, hakim cahil oluyor, tıpkı harf inkılabı gibi. Ama hukuk bilse böyle olmaz. Sonra bu kanunlar neden bu kadar berbat Türkiye'de? Hukukçular yapıyor ama hukuk bilmiyor onlar, kanun biliyorlar. Teknik olarak çok güzel, ama muhteva olarak berbat. Normatif tedrisattan kaynaklanıyor. Talebe fakültede bir yılı bitiriyor yazın unutuyor öğrendiklerini. Böyle mi olması lazım?

-Şöyle oluyor hocam, hoca geliyor bir sonraki sene, siz zaten bunları biliyorsunuz diyor.

Nerden bilecek, kanun öğretmişsin sen ona, pratik yapmışsın. Pratik lazımdır, öğrenmesi için. Yani öğrendiklerini tatbik etmesi için lazımdır.

Ama pratik bizde dersin parçasıdır. Yani ezberin bir müessesesidir. Tatbikata müteveccih pratik yapılmaz. O zaten yetmez. Hukuk fakültesinde yaptığın pratikle adam avukat mı olur hâkim mi olur, mümkün değil. Hukuk demek genel kültür demektir, sadece kanun bilmek demek değildir ki. Hukuk tarihi zayıf, hukuk sosyolojisi zayıf, hukuk felsefesi zayıf, kriminoloji okumamış; psikoloji, sosyoloji okumamış, edebiyatı zayıf bir adam kanun öğrense ne olacak? Hiçbir şeye yaramaz. Hukuk fakülteleri hâkimler ve avukatlar yüksekokulu gibi tedrisat veriyor. Bunun sonu iyi değil. Hukuk fakültesi en iyi İngiltere ve ABD'de faaliyet gösterir. Orda hukuk fakültesi okumak çok yüksek bir imtiyazdır. Herkes okuyamaz, herkes kazanamaz, herkes bitiremez. Ama hukuk fakültesini bitiren hemen hâkim, savcı, avukat olmaz. Bunların ayrı stajı vardır ve çok ciddi stajlardır, tekniktir. Zaten Anglo-Sakson sisteminde avukatla hâkim aynı kişidir. Avukatlardan hâkim tayin edilir. Bizde öyle değildir. Meslekler bizde zaten ayrılıyor, bu da yanlış. Hukuk fakültesi bitiren biri başka meslekler de yapabilir orada, üstelik çok da itibar görür. Bizde ise hukuk fakültesini bitirenler hukukçu olur, bu çok yanlış.

-Mevcut ders sayısı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Çok ders var, bu kadar ders olamamalıdır. Hukuk fakültesinde ceza genel, ceza özel, ceza usul dersleri vardır. Bunlara lüzum yok. Bunların hepsi bir derstir. Ders saatinin fazla olması da mühim değildir. Ben yıllık sistemli fakültede de derse giriyorum dönemlik sistemlide de. Aynı şeyleri orda bir yılda orda bir dönemde anlatıyorum. Ama kısaltarak. Vermek istediğinizi yine verirsiniz. Ama ben normatif olarak anlatsam yetiştiremem.

Osmanlı medreselerinde çok az ders, çok kısa

metinler okutulurdu. Talebeye metni anlamak, anladığını anlatabilmek, onu izah edebilmek, suallere cevap verebilmek, fikirlerini ve düşüncelerini tasvir edebilmek becerisi verilirdi. Çok az kitap okutulurdu. Maksat doğru bilgiyi nerde bulacağını öğretmektir talebeye. Bu açıdan ceza özel, ceza genel, ceza usul bunlara gerek yok. Kazuistik... Bu yanlış. Hocalar derste o dersin sosyolojisini, felsefesini anlatmak yerine kanun anlatıyorlar. Talebenin de işine geliyor. Sınavdan önce kanun ezberliyor ve dersi geçiyor. Ama ne hukukçu yetişiyor ne hukuk ilmi inkişaf ediyor. Bendeniz kanun yollarını çalıştım doktora da. Üniversitede çok iyi bir medeni usul hocam vardı. Ondan iyi bir eğitim aldım, çok da rahat verdim dersi. Ama hocamız kanun merkezli anlatırdı. Bize kanun yolları nelerdir, temyiz nedir bunların hiçbiri anlatılmadı. Doktora tezimi hazırlarken ben yeniden medeni usul çalışmak zorunda kaldım. Diğerlerini zaten adam avukatlıkta öğrenir. Değişecek şeyleri niye öğretiyorsunuz? Adam avukat olmayacaksa usulün teferruatını niye öğretiyorsunuz? İtiraz nedir, kanun yolları nelerdir, itiraza kadar yapılması gereken şeyler nelerdir, siz bunları öğretin. Sadece bizde değil Kara Avrupası'nda da durum böyle.

-Malum ders kitapları oldukça kalın. Bunun hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Ders kitapları çok kalın, böyle olmamalı. Talebeyi araştırmaya, analiz yapmaya sevk etmeli. Fakat bunları veremiyor kitaplar. Pratikte öğrenciler ezberliyorlar, dersi geçiyorlar. Hukuk fakültesini bitiren talebelerin kültür düzeyleri fevkalade zayıf, kelime hazneleri fevkalade zayıf. Ama bunun hukuk fakültesiyle bir alakası yok, liseden öyle gelmişler. Bundan dolayı Türkiye'de hukuk fakültesi geriye gidiyor. Peki, bunun neticesinde

ne oluyor? Kanunlaştırma zaafı oluyor, adalet tecellisi azalıyor, insanlar hukukçulara itimat etmiyor. Türkiye'de en aşağılık mesleklerden bir tanesi maalesef hukukçuluk.

-Bazı akademisyenlerin çözüm önerileri var. Hukuk fakültelerinin beş yıla çıkarılması ve bir yılının hazırlık olması; hukuk tarihi, psikoloji ve sosyoloji derslerinin bu hazırlık sınıfında okutulması gibi... Bunun hakkında ne düşünüyorsunuz?

Fevkalade yanlış. Üniversiteye hazırlık lisedir. Siz liseyi üniversiteye hazırlık yapamazsanız üniversiteye bir değil beş sene hazırlık koysanız değişen bir şey olmaz. Burası artık üniversitedir. Hazırlık dediğiniz kandırmacadır. Vaktiyle İngilizce tedarikat veren mektepler İngiliz olmayanlara İngilizce dersi vererek onları derslere hazırlıyorlardı. Üniversitede hazırlık olmaz. Dünyanın hiçbir yerinde üniversitede hazırlık olmaz. Üniversitenin hazırlığı lisedir. İlk mektep insana pratiklik kazandırır. Çalışacak, esnaflık yapacak adam ilk mektep okur. Ortaokul niye okunur? Ortaokul ara elemanlar içindir. Mesela katipler için, ufak memurlar için, veznedarlar için. Bu insanlar esnaf olmayacağı için o tahsilat onlara az gelir. Liseyi de okumalarına gerek yoktur. Lise Osmanlı'daki adıyla İdadi üniversiteye hazırlık demektir. Sen lisede bunu veremiyorsan beş sene üniversitede hazırlık versen kıymeti yok, bu birincisi. İkincisi ise üniversite tahsilini arttırmak çok da iyi değildir. Hem memleket ekonomisi için hem talebe için. Bunlar doğru değil. Hukuk tahsili beş yıla çıkarılacak bir tahsil değil, üç yıldır da verilebilir. Osmanlı zamanında üç yıldır, Avrupa'nın bazı yerlerinde de böyledir. Arttırınca ne oluyor? Ders sayısını arttırıyorlar değişen bir şey olmuyor. Ne fark ediyor mantık aynı? Mantık aynı olunca ne değişir? Değişen bir şey yok.

Ben hukuk fakültelerinde pratik üstüne tedrisat yapılmasına karşıyım. Hukuk fakültesinde pratik tatbikat içindir yani konuların anlaşılması içindir. Talebeler yarın bir gün hakim olacaklar, avukat olacaklar diye değil. Mezun olur gider evinde oturur kişi. Herkes avukat, savcı olmak zorunda değil. Biz avukat, savcı için ders yapamayız. Ben bunlara karşıyım, lüzumsuzdur o pratikler. Hukuk fakültesi hâkimler ve avukatlar yüksekokulu değil.

Hukuk fakültesinde konferans yok. Her hafta enteresan bir adamı -profesör değil- başarılı bir noteri, başarılı bir avukatı, herhangi birini getirip ona ahım şahım mevzular değil, şahsi başarılarını, tecrübelerini anlattırıcaksın. Hukuk talebesinin dünyası değişecek. Hatta bu insanlara ders verdireceksin. Dünyada profesörler ders vermezler, çok az ders verirler. Onlar daha çok master, doktora yaptırırlar. Dersleri doktorlar, yardımcı doçentler verir. Dışarıdan avukatlar, noterler, politikacılar gelirler ders verirler. Talebeyi bunlar yetiştirir. Ders saatinin arttırılması, hazırlık konulması değil.

-Bugün bizim yaşadığımız sıkıntılardan bir diğeri de sabah dokuz akşam beş memur gibi okula gidip gelmemiz. Ders harici herhangi bir etkinliğe katılmaya fırsat kalmıyor.

Evet. Hukuk fakültelerinde birinci öğretim dersleri dörtte bitiyor. Bu yanlış. On ikide bitmelidir ders ve fakültede devam olmalıdır. Hukuk talebesi derslere girmelidir. Kahvelerde şurda burada olmamalıdır ders saati. Hukuk fakültesi sadece kitap okuyarak geçilecek bir fakülte değil.

-Son olarak şunu soralım: Bugünlerde avukatlık stajının iki yıla çıkarılması ve sınav konulması gibi konular

tartışılıyor. Bunun pratikte bir faydası olacağını düşünüyor musunuz?

Elbette faydası olur. Ama şöyle bir şey var: Bir yıllık avukatlık stajı ne kadar sulandırılmış ne kadar yavandır. İki yıl olsa da aynıdır üç yıl olsa da. Avukatlar dışarıda iş bulacaklar mecburen geçinebilmek için stajlarını da sulandırılmış yapacaklar. Avukatlık stajını yapanların yüzde doksanı bu şekilde yapar. Hep İngiltere'den örnek veriyorum ama İngiltere hukuk tedrisatında önde gelen ülkelerdendir. İster hukuk bitirin ister işletme, hukukçu olmak için ayrı bir imtihana tabi tutulursunuz. O imtihanı geçerseniz avukatlık stajı yaparsınız ve bu staj asgari 3 yıl sürer. Çok başarılı olanlar 2,5 yılda bitirir. Bu stajda bol miktarda konferans vardır, mahkemelere gidersiniz, bir avukatın yanında çalışırsınız. Ama çok ciddidir bu ve maaş da alırsınız. Bu staj süresi içerisinde imtihanlara tabi tutulursunuz. Ciddi imtihanlardır bunlar. Bu imtihanları geçerseniz avukat olabilirsiniz, hatta hukukçu olabilirsiniz. Başarılı olanlar dava avukatı olurlar, daha az başarılı olanlar ise danışma avukatı. Beş yıl avukatlık yapanlar hâkim tayin edilir. Yüksek mahkemelere on yıl avukatlık yapanlar tayin edilir.

Ben stajın arttırılmasını isterim. Fakat yine böyle sulandırılmış yapılacaksa hiç olmasın bu staj. Ayrıca hukuk fakültesini dört yılda beş yılda bitirmiş bir talebe bir de bürolarda dilencilik mi yapsın? Baro bir döner sermaye kurar, onlara en azından burs gibi bir para verir, sonra onlar geri öderler. Bunların hepsi mümkündür. Ama bu şartlarda olursa çok zordur, stajın arttırılması iyi değildir. Avukatlığı esnafıktan yükseltmeden stajı üç sene beş sene yapmanın bir manası yok.